

Casus Wetenschappelijke Integriteit

2024

Onderzoek afgekeurd na positief advies toetsingscommissie - ongegrond

Universiteit Utrecht

1. Onderwerp: onderzoek afgekeurd na positief advies toetsingscommissie

2. **Korte omschrijving:** De klacht heeft betrekking op het handelen van beide beklaagden naar aanleiding van reacties van deelnemers aan een onderzoek naar [onderwerp van het onderzoek] dat klager (samen met een collega) had uitgevoerd, die ten tijde van dat onderzoek werkzaam was bij de [faculteit].

3. Advies van de Commissie Wetenschappelijke integriteit Universiteit Utrecht

betreffende de klacht van [klager] over mogelijke schending van de wetenschappelijke integriteit door [beklaagde 1], [functie van beklaagde 1] en [beklaagde 2], [functie van beklaagde 2], beiden werkzaam bij de [faculteit] van de Universiteit Utrecht.

De procedure

Klager heeft op 31 mei 2023 de klacht per email ingediend bij het secretariaat van Juridische Zaken. Op 8 juni 2023 heeft het College van Bestuur de commissie verzocht om te beoordelen of de klacht volgens de Klachtenregeling in behandeling kon worden genomen. Op 15 juni 2023 heeft de commissie zich over deze vraag gebogen en heeft zij geconcludeerd dat de klacht inhoudelijk in behandeling kon worden genomen.

De commissie heeft geprobeerd in contact te komen met de, inmiddels voormalige, onderzoeker van [de faculteit] die samen met klager het onderzoek heeft verricht waar deze zaak om handelt, aangezien hij belanghebbende is bij deze kwestie. Dat is echter niet gelukt.

Op 19 juni 2023 zijn de klacht en de bijbehorende stukken toegestuurd aan beklaagden. Hen is gevraagd om uiterlijk op 7 juli 2023 schriftelijk te reageren op de klacht en daarbij specifiek aandacht te besteden aan enkele vraagpunten van de commissie. Vanwege de naderende zomervakantie heeft de commissie de behandeltermijn met vier weken verlengd (zie artikel 4.6 onder i van de klachtenregeling). Op verzoek van beklaagden is de termijn voor het indienen van hun verweer verlengd tot 21 juli 2023. Op juli 2023 is klager hiervan op de hoogte gesteld. Beklaagden hebben verzocht om in het Nederlands te mogen reageren op de klacht. De commissie heeft dit toegestaan op voorwaarde dat beklaagden zelf een vertaling in het Engels zouden aanleveren, waarbij de Nederlandse versie leidend zou zijn. Op 17 juli 2023 ontving de commissie het gezamenlijke verweerschrift van beklaagden en op 4 augustus 2023 de Engelse vertaling daarvan. Zowel de oorspronkelijke Nederlandse versie inclusief bijlagen als de Engelse versie van het verweerschrift zijn op 4 augustus 2023 doorgestuurd naar klager. Op 28 augustus stuurde klager naar aanleiding van nieuwe informatie in het verweerschrift enkele aanvullende stukken. Deze zijn op 31 augustus 2023 doorgestuurd naar beklaagden. Daarbij is aan hen de keuze gelaten om schriftelijk te reageren of mondeling tijdens de hoorzitting. Een voorlopige schriftelijke reactie werd door de commissie ontvangen op 7 september 2023, de Engelse vertaling daarvan op 10 september 2023.

Op verzoek van klager zijn partijen afzonderlijk gehoord. Klager is online gehoord op 1 september 2023, in aanwezigheid van de echtgenoot. Aangezien beklaagde 1 verzocht om niet eerder dan 6 september gehoord te worden, zijn de beklaagden pas op 12 september 2023 in het Bestuursgebouw van de Universiteit Utrecht gezamenlijk gehoord. Deze planning maakte het nodig dat de commissie partijen verzocht om in te stemmen met een verdere verlenging van de termijn voor behandeling van de klacht tot eind september. Alle drie hebben daarmee ingestemd.

Na de hoorzitting van beklaagden stuurde beklaagde 2 nog informatie over de klachtenprocedure van de [faculteit]. De Engelse vertaling van de reactie van beklaagden d.d. 10 september en de na de hoorzitting ontvangen klachtenprocedure van [de toetsingscommissie] zijn op 30 september 2023 doorgestuurd aan klager.

De klacht

In de schriftelijke stukken en tijdens de hoorzitting is door klager - kort samengevat - het volgende naar voren gebracht.

De klacht betreft (1) de beslissing van de [bestuurder] op basis van een advies van [de toetsingscommissie] om een onderzoek dat aanvankelijk was goedgekeurd door [toetsingscommissie] en volgens het goedgekeurde protocol was uitgevoerd, alsnog af te keuren nadat [de toetsingscommissie] naar aanleiding van reacties van deelnemers aan het onderzoek een herbeoordeling had uitgevoerd en (2) het gedrag van de [bestuurder] en [de toetsingscommissie] gedurende het proces van herbeoordeling en herroeping van de eerdere goedkeuring. Alle deelnemers aan het onderzoek werden door de [bestuurder] en de [functie] geïnformeerd, eerst over de bezorgdheid die was ontstaan naar aanleiding van ontvangen reacties van een deel van de deelnemers en het dientengevolge voorlopig stilleggen van het onderzoek, en later over het definitief stopzetten van het onderzoek onder verantwoordelijkheid van de universiteit. De onderzoekers werd verzocht de verzamelde data te vernietigen. De Utrechtse collega onderzoeker van klager heeft hieraan gehoor gegeven, klager niet. Klager werkt de klacht uit in 14 onderdelen.

Enkele punten daaruit zijn het verwijt aan [de toetsingscommissie] dat deze bij de eerste beoordeling haar werk niet zorgvuldig heeft gedaan, dat zij aanvullende eisen in de herbeoordeling onvoldoende onderbouwt en bij de herbeoordeling onvoldoende aandacht heeft gehad voor het belang van de onderzoekers. Dat laatste wordt ook de [bestuurder] verweten, naast onder andere het feit dat hij naar de onderzoekers toe onvoldoende transparant is geweest over de ontvangen reacties van de onderzoekdeelnemers, onvoldoende heeft gezocht naar minder ingrijpende oplossingen voor het gerezen probleem dan het informeren van alle deelnemers, het stopzetten van het onderzoek en het vragen aan de onderzoekers om alle data te vernietigen.

Het verweer

Beklaagden hebben gezamenlijk schriftelijk gemotiveerd verweer gevoerd. Zij hebben - kort samengevat - als volgt op de klacht gereageerd.

Toen het onderzoek een naar de mening van beklaagden groot aantal negatieve reacties opriep bij de deelnemers, zag de [bestuurder] zich geconfronteerd met een situatie waarin hij moest balanceren tussen enerzijds de belangen van de onderzoekers en anderzijds de belangen van deelnemers die lieten merken dat ze zich onheus bejegend voelden of zelfs schade zeiden te ervaren. Hij heeft toen, gelet op de hoeveelheid en de aard van de reacties, voorrang gegeven aan de belangen van de deelnemers. Ook [de toetsingscommissie] gaf voorrang aan het belang van de deelnemers, want dat is haar taak. De [bestuurder] heeft vervolgens [de toetsingscommissie] gevraagd om zo snel mogelijk de beoordeling van de studie nog eens kritisch te bekijken. Toen [de toetsingscommissie] tot de conclusie kwam dat achteraf gezien de goedkeuring voor het onderzoek niet gegeven had mogen worden, achtte de [bestuurder] stopzetting van het onderzoek onontkoombaar (het mocht althans niet meer onder verantwoordelijkheid van de universiteit plaatsvinden). Hij besloot ook dat de data vernietigd zouden moeten worden en dat de deelnemers aan het onderzoek daarover geïnformeerd moesten worden. Daarover, en

over de formulering van de berichtgeving aan de onderzoekdeelnemers, is vervolgens overleg gevoerd met de onderzoekers, waarbij klager in een later stadium werd bijgestaan door een advocaat.

Beklaagden erkennen dat [de toetsingscommissie] bij de eerste beoordeling van het onderzoeksprotocol niet strikt genoeg heeft getoetst aan de ethische normen voor dit soort [naam] onderzoek. Zij heeft enkele fouten in de onderzoeksopzet over het hoofd gezien, een verkeerde inschatting gemaakt van de emoties die het onderzoek zou losmaken en ten onrechte niet vastgehouden aan de eis dat een [buitenlandse toetsingscommissie] geraadpleegd zou moeten worden. Beklaagden stellen echter ook, dat de toetsing en goedkeuring door [de toetsingscommissie] de onderzoekers niet ontslaat van hun eigen verantwoordelijkheid om bij de uitvoering van onderzoek in overeenstemming met ethische normen te handelen.

Het toetsingskader

De NGWI 2018 kent vijf principes: Eerlijkheid, Zorgvuldigheid, Transparantie, Onafhankelijkheid en Verantwoordelijkheid (hoofdstuk 2). Deze principes zijn geconcretiseerd in de in hoofdstuk 3 neergelegde normen voor een goede onderzoekspraktijk waaraan klachten getoetst dienen te worden. In casu zijn voor beide beklaagden de normen 58 en 60 relevant en voor beklaagde 2 ook nog norm 46.

Norm 46 luidt: Wees als peer reviewer of beoordelaar eerlijk en zorgvuldig en motiveer de beoordeling.

Norm 58 luidt: Vertraag of belemmer het werk van andere onderzoekers niet op onbehoorlijke wijze.

Norm 60 luidt: Uit geen beschuldiging van schending van de wetenschappelijke integriteit waarvan men weet of had moeten weten dat deze onjuist is.

Overwegingen van de commissie

Norm 46: Wees als peer reviewer of beoordelaar eerlijk en zorgvuldig en motiveer de beoordeling.

De [toetsingscommissie] heeft aangegeven bij haar eerste beoordeling van het onderzoeksprotocol fouten te hebben gemaakt. Zij heeft onvoldoende toegezien op naleving van de vigerende regels binnen het vakgebied (zoals het vragen van toestemming aan een plaatselijke, in casu [buitenlandse toetsingscommissie], heeft een naar eigen zeggen zware omissie in het onderzoek over het hoofd gezien (aan de deelnemers had achteraf instemming gevraagd moeten worden voor hun deelname aan het onderzoek, maar dat ontbrak in het onderzoeksprotocol), zij heeft een verkeerde inschatting gemaakt van de emoties die het onderzoek los zou maken en heeft zich pas achteraf gerealiseerd dat een minder invasief design voor eenzelfde onderzoek mogelijk was, namelijk [onderzoeksmethode]. Beklaagden erkennen dat de [de toetsingscommissie] deze fouten heeft gemaakt. Dat de fout niet bij de onderzoekers ligt maar bij [de toetsingscommissie], is ook gecommuniceerd naar de deelnemers aan het onderzoek. Onderzoekers moeten aan een goedkeuring door [de toetsingscommissie] houvast kunnen ontlenen voor de uitvoering en het protocol. Immers, zij zijn zelf geen experts op het gebied van de ethische toetsing en vertrouwen daarbij op het oordeel van [de toetsingscommissie].

De commissie concludeert dat [de toetsingscommissie] onzorgvuldig heeft beoordeeld en dat norm 46 onvoldoende is nageleefd. Dat is beklaagde 2 als [functie] van [de toetsingscommissie] aan te rekenen.

Norm 58: Vertraag of belemmer het werk van andere onderzoekers niet op onbehoorlijke wijze.

Uit het dossier blijkt dat de beklaagden in een gezamenlijk bericht aan de beide onderzoekers opdracht hebben gegeven om, vanwege de in de ogen van beklaagden vele klachten die beklaagden hadden ontvangen van deelnemers aan het onderzoek, het onderzoek onmiddellijk te onderbreken in afwachting van een herbeoordeling door [de toetsingscommissie]. De onderzoekers moesten een lijst van alle door hen aangeschreven e-mailadressen aanleveren bij beklaagden en beklaagden hebben dezelfde dag aan al deze personen een e-mail gestuurd waarin men werd geïnformeerd over de ontvangen klachten, het voorlopig stilleggen van het onderzoek en de herbeoordeling door [de toetsingscommissie]. In de periode daarna heeft [de toetsingscommissie] een herbeoordeling uitgevoerd en geconcludeerd dat de eerder gegeven toestemming niet gegeven had mogen worden en dus moest worden ingetrokken. De [bestuurder] heeft vervolgens aan de onderzoekers laten weten dat het onderzoek definitief stopgezet moest worden en dat de verzamelde data vernietigd moesten worden. De collega-onderzoeker van [de faculteit] heeft zich hierbij neergelegd, zich teruggetrokken van het onderzoek en de in zijn bezit zijnde data vernietigd, maar tussen klager en beklaagden is een langdurige discussie ontstaan, onder andere over de tekst van het bericht dat aan de deelnemers gestuurd zou worden over het beëindigen van het onderzoek. Uiteindelijk heeft de [bestuurder] enkele maanden later een email gestuurd aan alle deelnemers waarin hij meldt dat de herbeoordeling door [de toetsingscommissie] heeft geleid tot de conclusie dat er geen toestemming voor het onderzoek gegeven had mogen worden, dat de onderzoekers geen blaam treft, dat het onderzoek in Utrecht definitief is stopgezet en dat de Utrechtse onderzoeker zijn data heeft vernietigd, terwijl [de klager] een eigen beslissing zal nemen in deze kwestie. Deze tekst had niet de instemming van klager.

De commissie concludeert dat hiermee vaststaat dat het onderzoek van klager (en de collega-onderzoeker) door beklaagden is belemmerd.

Vervolgens is de vraag of het belemmeren van het onderzoek in casu onbehoorlijk was. In de Gedragscode wordt het begrip 'onbehoorlijk' niet nader gedefinieerd. Daarom heeft de commissie

voor de nadere invulling van het begrip aansluiting gezocht bij enkele algemeen aanvaarde rechtsbeginselen: zorgvuldigheid, proportionaliteit, rechtszekerheid.

Zorgvuldigheid

Zoals hierboven is aangegeven, heeft [de toetsingscommissie] bij haar oorspronkelijke goedkeuring niet zorgvuldig genoeg gekeken naar de aanvraag. Zij had de eisen die zij bij de herbeoordeling stelt, ook al bij de eerste beoordeling behoren te stellen. De [de toetsingscommissie] concludeert bij de herbeoordeling dat het OZ kwalitatief onvoldoende is. Het had eigenlijk niet goedgekeurd mogen worden en dus eigenlijk niet uitgevoerd mogen worden. Daarmee valt het bestaansrecht onder het onderzoek weg.

In dat licht gezien is het terecht dat de [bestuurder] de onderzoekers heeft gevraagd de data te vernietigen en is het ook terecht dat de deelnemers aan het onderzoek hierover werden geïnformeerd. Gelet op de situatie is het begrijpelijk dat beklaagden de verantwoordelijkheid voor het versturen van die informatie op zich hebben genomen.

Onderdeel van een zorgvuldige besluitvorming is een zorgvuldige belangenafweging. Het is de vraag of de belangen van de onderzoekers voldoende zijn meegewogen in de beslissing om alle deelnemers aan te schrijven in plaats van alleen de deelnemers die "geklaagd" hadden. Zowel [bestuurder] als [functie] van [de toetsingscommissie] zeggen dat zij hierbij het belang (de bescherming) van de deelnemers voorop hebben gesteld.

Van [de toetsingscommissie] is dat terecht, gelet op haar taak om een ethische afweging te maken ter bescherming van de deelnemers.

Voor de [bestuurder] ligt dat anders. Hij diende ook te zorgen voor een veilige werkomgeving van de onderzoekers die onder de paraplu van zijn faculteit dit onderzoek uitvoerden, met name omdat het hier onpopulair onderzoek betrof. De commissie is van mening dat hij te veel nadruk heeft gelegd op snelheid van handelen nadat de "klachten" waren ontvangen. Deze "klachten", zoals ingezien door de commissie, betroffen voor het overgrote deel negatieve en verontwaardigde reacties, samen met een aantal verzoeken om de ethische goedkeuring te ontvangen en enkele positieve reacties. Alle reacties waren aan de onderzoekers zelf gestuurd, een deel in cc naar [de toetsingscommissie] of ook naar [de toetsingscommissie]. Er waren bij de oorspronkelijke 60 reacties 'slechts' twee reacties die als formele klacht werden ingediend bij [de toetsingscommissie] buiten de onderzoekers om. De [bestuurder] leidde uit alle ontvangen reacties af dat er -zoals hij het formuleert - iets gruwelijk mis was gegaan, dat door het onderzoek groot leed was ontstaan in de samenleving en dat hij daarom snel moest handelen. De vraag is of die inschatting terecht was, gelet op de aard en formulering van de ontvangen reacties.

In het kader van zorgvuldigheid moet ook gekeken worden naar de formulering van de berichten aan de onderzoekers. In hun reactie op de klacht stellen beklaagden meerdere keren dat in alle communicatie de onderzoekers worden beschermd, in die zin dat gemeld wordt dat hen niets te verwijten valt. Die bewering is onjuist, want in het eerste bericht aan de deelnemers staat dat niet. De [bestuurder] heeft aangegeven dat op dat moment nog niet duidelijk was of er fouten waren gemaakt in het onderzoek, waardoor niet gemeld kon worden dat de onderzoekers niets te verwijten was.

Naar de mening van de commissie was het dan zorgvuldiger geweest om iets minder snel te reageren. Nu is gekozen voor een neutrale formulering, maar deze kan negatief worden gelezen en - hoewel onbedoeld - een verdenking oproepen. Immers, in de email is sprake van verschillende klachten die zijn ontvangen, dat die gaan over de studie en de gevolgde procedure, dat de studie is

stilgezet, dat de onderzoekers niets meer mogen doen met de data en dat de ethische toetsing zal worden heroverwogen. Verder staat er dat men de klachten serieus neemt en bieden beklaagden alvast excuses aan. Ook als beklaagden meenden dat de onderzoekers door de formulering niet werden benadeeld hadden zij zich bij het sturen van de email naar alle deelnemers moeten realiseren dat anderen de boodschap anders kunnen interpreteren.

Tot slot heeft de commissie zich gebogen over de vraag of de gevolgde procedure van klachtbehandeling zorgvuldig genoeg was. Een zorgvuldige klachtenprocedure gaat uit van transparantie over de klacht, hoor en wederhoor, vertrouwelijkheid, deskundigheid en onafhankelijkheid. De onderzoekers hebben geen inzage gekregen in de twee daadwerkelijk klachten die [de toetsingscommissie] had ontvangen. Het was hen onduidelijk over hoeveel klachten het ging en de aard daarvan, los van de 58 reacties die de onderzoekers zelf hadden ontvangen en aan [de toetsingscommissie] hadden doorgestuurd. Zij waren dus niet in de gelegenheid daarop te reageren (geen hoor en wederhoor). Er heeft voorafgaand aan het verzenden van de eerste e-mail aan de deelnemers ook geen hoor en wederhoor plaatsgevonden over de vraag of alle deelnemers aangeschreven moesten worden of alleen degenen die een reactie hadden gestuurd naar de universiteit. Het besluit stond vast dat iedereen aangeschreven zou worden. Wel is in een later stadium gesproken over de te gebruiken formulering van de vervolg e-mail, maar de suggesties die de onderzoekers deden zijn niet overgenomen. Bij de klachtbehandeling is geen sprake geweest van vertrouwelijkheid, aangezien aan alle deelnemers aan het onderzoek is gemeld dat een herbeoordeling door [de toetsingscommissie] nodig werd gevonden. De herbeoordeling gebeurde niet door een onafhankelijke instantie, maar opnieuw door [de toetsingscommissie], die de ontvangen reacties in het achterhoofd had. De ontvangen reacties hebben de herbeoordeling door [de toetsingscommissie] gekleurd.

Er is weliswaar gehandeld volgens de geldende [de toetsingscommissie]-klachtenprocedure, maar die is niet zorgvuldig omdat die niet is uitgewerkt volgens de minimale principes voor dergelijke procedures zoals die te vinden zijn in de Algemene wet bestuursrecht.

Proportionaliteit

Bij het nemen van een besluit moet steeds een afweging worden gemaakt of de voor een betrokkene nadelige gevolgen van het besluit in verhouding staan tot de met het besluit te dienen belangen. In casu was de inschatting van beklaagden dat er in het onderzoek iets gruwelijk mis was gegaan en dat er snel moest worden gehandeld, in het belang van de deelnemers maar ook met het oog op de reputatie van zowel de onderzoekers als de universiteit. Beklaagden hebben het belang van de deelnemers voorrang gegeven boven het belang van de onderzoekers. Ook dan blijft echter de vraag of beklaagden niet disproportioneel hebben gehandeld. Naar de mening van de commissie hadden beklaagden er beter aan gedaan om iets meer tijd te nemen voordat zij de onderzoekdeelnemers informeerden. Door zo haastig te werk te gaan, hebben zij zich onvoldoende gerealiseerd hoe hun bericht zou overkomen op de ontvangers en welke schade dit (onbedoeld) zou kunnen aanrichten aan de reputatie van de onderzoekers, en in afgeleide daarvan aan hun verdere carrière mogelijkheden in de wetenschap. De commissie is van mening dat niet voldaan is aan de proportionaliteitseis. Dat geldt te meer nu beklaagden hebben verklaard dat de onderzoekers geen blaam treft.

Rechtszekerheid

De onderzoekers hebben hun onderzoeksprotocol laten toetsen door [de toetsingscommissie] en hebben vervolgens het onderzoek precies uitgevoerd zoals in de door [de toetsingscommissie] goedgekeurde aanvraag stond. Na een herbeoordeling door [de toetsingscommissie]

concludeerden beklaagden dat de fouten in het onderzoek dermate ernstig waren dat zij het niet verantwoord vonden als het onderzoek zou worden voortgezet en dat richting de deelnemers niet kon worden volstaan met het aanbieden van excuses voor de gemaakte fouten.

Het rechtszekerheidsbeginsel brengt echter met zich mee dat de onderzoekers erop mochten vertrouwen dat zij vanwege de goedkeuring door [de toetsingscommissie] gezien juist handelden als zij volgens het goedgekeurde protocol tewerk gingen. Door in tweede instantie de goedkeuring weer in te trekken is de rechtszekerheid van de onderzoekers aangetast.

Alles overziend, is de commissie van mening dat niet alle opzichten die men mag verwachten, behoorlijk is gehandeld en dat norm 58 door beide beklaagden niet geheel correct is nageleefd.

Norm 60: Uit geen beschuldiging van schending van de wetenschappelijke integriteit waarvan men weet of had moeten weten dat deze onjuist is.

Beklaagden hebben aangegeven dat zij in de communicatie naar de onderzoekdeelnemers steeds de onderzoekers in bescherming hebben genomen, althans hebben willen nemen, door in het eerste bericht een neutrale formulering te gebruiken en in hun tweede bericht expliciet te vermelden dat de onderzoekers geen blaam treft. De commissie concludeert dat er geen sprake is van een expliciete beschuldiging aan het adres van de onderzoekers, maar zij is van mening dat beklaagden zich hadden moeten realiseren dat een neutrale formulering toch een verdenking kan oproepen, zeker nu het bericht gestuurd werd aan alle deelnemers aan het onderzoek en niet bekend was hoe een dergelijk bericht door hen geïnterpreteerd zou worden, mede gelet op het feit dat verreweg de meeste deelnemers geen contact had opgenomen met de onderzoekers en dus verrast konden zijn door een dergelijke boodschap. Ook vindt de commissie dat er meer dan nodig schade is aangebracht aan de reputatie van de onderzoekers door meteen alle deelnemers aan te schrijven.

Een groepsgewijze benadering van de deelnemers, zoals gevraagd door de onderzoekers, was in de ogen van de commissie goed mogelijk geweest.

Hoewel er geen sprake is van schending van norm 60, zijn er dus wel kanttekeningen te plaatsen bij de zorgvuldigheid van de communicatie en de door beklaagden gemaakte keuzes.

Overwegingen en conclusie

In hoofdstuk 5 van de NGWI zijn richtlijnen opgenomen voor de commissie om in een concreet geval te bepalen hoe ernstig de niet-naleving van de normen uit de code is. In casu zijn de normen 46 en 58 niet correct nageleefd. Met betrekking tot norm 58 moet dan, volgens paragraaf 5.2 van de NGWI aan de hand van de wegingscriteria uit sectie 5.2-C worden bepaald welke kwalificatie aan de gedragingen van beklaagden moet worden toegekend.

- a. Omvang van het niet-naleven: er is sprake van een forse belemmering van het werk van klager (en de collega-onderzoeker);
- b. Mate van opzettelijkheid, ernstige nalatigheid of slordigheid/onwetendheid: er is geen sprake van opzet, wel van onzorgvuldigheid;
- c. Gevolgen voor validiteit van het onderzoek: n.v.t.;
- d. Effecten op vertrouwen in de wetenschap en tussen wetenschappers: fors effect, zowel bij de onderzoekers als bij de deelnemers;

- e. Overige gevolgen voor individuen, samenleving of omgeving: grote gevolgen voor de beide onderzoekers, enerzijds ten gevolge van de communicatie richting deelnemers en anderzijds door het stopzetten van het onderzoek;
- f. Mogelijk voordeel voor onderzoeker of andere belanghebbenden: n.v.t.;
- g. Wetenschappelijke publicatie of andersoortige uiting van wetenschappelijk werk: n.v.t.;
- h. Opvattingen in de discipline over de ernst van het niet-naleven: n.v.t.;
- i. Positie en ervaring van de onderzoeker (in casu van beklaagden): beide beklaagden zijn ervaren wetenschappers en bekleden een vooraanstaande en verantwoordelijke functie;
- j. Mate waarin onderzoeker vaker is tekortgeschoten: n.v.t.
- k. Is instelling tekortgeschoten in zorgplicht: ja. De zorgplicht voor een veilige werkomgeving is geschonden. Daarnaast was de klachtenprocedure van [de toetsingscommissie] niet correct.
- l. Is er veel tijd verlopen voordat tegen niet-naleving actie is ondernomen: nee. Er is meteen en gedurende lange tijd discussie geweest tussen klager en beklaagden over het gebeurde.

De commissie is van oordeel dat de klacht op onderdelen gegrond is. Alles overziend en afgewogen hebbend is de commissie van mening dat de twee zwaarste kwalificaties ('schending' en 'bedenklijke onderzoekspraktijk') niet van toepassing zijn maar wel de derde kwalificatie 'lichte tekortkoming' zoals bedoeld in de Gedragscode. Dit omdat het geheel in de ogen van de commissie ernstiger is dan het onvoldoende naleven van enkele normen.

Dit advies is uitgebracht op 2 oktober 2023 aan het College van Bestuur van de Universiteit Utrecht.

4. Aanvankelijk oordeel van 23 november 2023 het college van bestuur van de Universiteit Utrecht

Aanvankelijk oordeel van het College van Bestuur van de Universiteit Utrecht (CvB), als bedoeld in artikel 5 van de Klachtenregeling Wetenschappelijke Integriteit Universiteit Utrecht 2019, betreffende de klacht van [klager] d.d. 31 mei 2023 over een vermeende schending van de wetenschappelijke integriteit door [beklaagde 1] van [de faculteit], en – [beklaagde 2], [functie beklagde 2] van [de faculteit].

Advies Commissie Wetenschappelijke Integriteit (CWI).

De Commissie Wetenschappelijke Integriteit heeft op 2 oktober 2023 advies aan het CvB uitgebracht over de klacht. Het advies is bijgevoegd bij dit aanvankelijk oordeel.

Overwegingen

Het CvB heeft het advies van de CWI bestudeerd en heeft beoordeeld of het advies zorgvuldig tot stand is gekomen en of op navolgbare wijze is getoetst aan de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit 2018 (hierna: NGWI).

Het CvB stelt vast dat de CWI een zorgvuldige procedure heeft gevolgd bij de behandeling van de klacht. Het toetsingskader bij de beoordeling van klachten over vermeende schending van de wetenschappelijke integriteit wordt gevormd door de normen die zijn vastgelegd in de NGWI. De CWI toetst in dit specifieke geval aan de normen 46, 58 en 60 van de NGWI.

Het CvB volgt het advies van de CWI waar het betreft de toetsing aan norm 46 van de NGWI. Het CvB onderschrijft de overweging van de CWI dat [de toetsingscommissie] bij de eerste beoordeling van het onderzoeksprotocol – voor de aanvang van het onderzoek - onvoldoende heeft toegezien op naleving van de binnen het vakgebied voor het onderzoek geldende ethische vereisten. Het CvB kan zich ook vinden in de conclusie van de CWI dat door het onderzoeksprotocol onzorgvuldig te beoordelen norm 46 van de NGWI onvoldoende is nageleefd (“Wees als peer reviewer of beoordelaar eerlijk en zorgvuldig en motiveer de beoordeling”). In het advies vermeldt de CWI dat dit beklagde 2 als [functie] van [de toetsingscommissie] is toe te rekenen. Het CvB merkt daarbij voor de volledigheid op dat besluiten van [de toetsingscommissie] door de leden gezamenlijk worden genomen en dat beklagde 2 daarom niet in persoon, maar in de hoedanigheid van [functie] wordt aangesproken op deze omissie. Het CvB volgt de CWI op het punt van de kwalificatie van het overschrijden van norm 46 van de NGWI en kwalificeert dit als een lichte tekortkoming.

Het CvB onderschrijft eveneens de conclusie van de CWI dat geen sprake is van schending van norm 60 van de NGWI (“Uit geen beschuldiging van schending van de wetenschappelijke integriteit waarvan men weet of had moeten weten] dat deze onjuist is.”).

Het CvB volgt het advies van de CWI echter niet waar het betreft de toetsing aan norm 58 van de NGWI (“Vertraag of belemmer het werk van andere onderzoekers niet op onbehoorlijke wijze.

Het CvB constateert dat de CWI op pagina 5, eerste alinea, van het advies tot de conclusie komt dat het onderzoek geen bestaansrecht had en daarom na herbeoordeling terecht door de [bestuurder] alsnog is beëindigd:

“[de toetsingscommissie] concludeert bij de herbeoordeling dat het OZ kwalitatief onvoldoende is. Het had eigenlijk niet goedgekeurd mogen worden en dus eigenlijk niet uitgevoerd mogen worden. Daarmee valt het bestaansrecht onder het onderzoek weg. In dat licht gezien is het terecht dat de [bestuurder] de onderzoekers heeft gevraagd de data te vernietigen en is het ook terecht dat de deelnemers aan het onderzoek hierover werden geïnformeerd. Gelet op de situatie is het begrijpelijk dat beklaagden de verantwoordelijkheid voor het versturen van die informatie op zich hebben genomen.”

Gelet op het voorgaande citaat en gegeven deze situatie, is het voor het CvB niet navolgbaar dat de CWI in haar advies desondanks tot de conclusie komt dat norm 58 van de NGWI niet correct is nageleefd. Vanuit een oogpunt van de wetenschappelijke integriteit bestond immers een noodzaak om het onderzoek bij de faculteit te beëindigen, nu het bestaansrecht onder het onderzoek was weggefallen wegens het niet voldoen aan ethische vereisten. Naar het oordeel van het CvB kan dan niet worden geconcludeerd dat het onderzoek op onbehoorlijke wijze – in de zin van onnodig of oneigenlijk - is belemmerd. Op grond van de - volgens het advies van de CWI terecht - constatering dat het onderzoek eigenlijk niet goedgekeurd had mogen worden en dus eigenlijk niet uitgevoerd had mogen worden, heeft beklaagde 1 in zijn hoedanigheid van [bestuurder] afwegingen moeten maken en beslissingen moeten nemen die voortvloeien uit zijn bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het onderzoek dat binnen de faculteit plaatsvindt. Door dit bestuurlijk handelen te toetsen aan norm 58 van de NGWI en daarbij tevens een ruime invulling te geven aan het begrip “op onbehoorlijke wijze”, rekt de CWI naar het oordeel van het CvB de toepasselijkheid van norm 58 in haar advies verder op dan nog passend is binnen het toetsingskader van de wetenschappelijke integriteit. In het desbetreffende onderdeel van het advies van de CWI staat immers niet langer de wetenschappelijke integriteit van het onderzoek centraal, maar beoordeelt de CWI het bestuurlijk handelen van de [bestuurder] en geeft daarbij tevens een oordeel over de inhoud van de facultaire regeling omtrent [de toetsingscommissie]. Voorts toetst de CWI dit bestuurlijk handelen, langs de weg van een ruime uitleg van norm 58 van de NGWI, aan algemene rechtsbeginselen, waar de toetsing door de CWI volgens de NGWI beperkt dient te zijn tot een oordeel over de vraag of bij de uitvoering van wetenschappelijk onderzoek de wetenschappelijke integriteit is geschonden. De CWI overweegt in het advies dat het bestuurlijk handelen op onderdelen niet helemaal voldoet aan algemene rechtsbeginselen en concludeert dat om die reden norm 58 van de NGWI onvoldoende is nageleefd. Op basis van het voorgaande onderschrijft het CvB deze conclusie van de CWI niet.

In afwijking van het advies van de CWI komt het CvB tot het oordeel dat geen inbreuk is gemaakt op norm 58, nu de CWI heeft vastgesteld dat het onderzoek geen bestaansrecht had en dat de [bestuurder] in dat licht gezien terecht aan de onderzoekers heeft gevraagd de data te vernietigen. Aan de wegingscriteria uit sectie 5.2-C van de NGWI wordt in dit geval niet toegekomen. Ten overvloede merkt het CvB op dat de overwegingen van de CWI ten aanzien van de procedure bij [[de toetsingscommissie] wel bij de [bestuurder] onder de aandacht gebracht zullen worden. Het vaststellen van facultaire regels omtrent ethische toetsing van het wetenschappelijk onderzoek dat onder verantwoordelijkheid van de faculteit wordt uitgevoerd, behoort tot de bevoegdheden van de [bestuurder].

Aanvankelijk oordeel

Gelet op het voorgaande komt het College van Bestuur, in afwijking van het advies van de CWI, tot het volgende aanvankelijk oordeel:

- de klacht is GEGROND voor zover het betreft het onvoldoende naleven door [de toetsingscommissie] van norm 46 van de NGWI bij de eerste beoordeling van het onderzoeksprotocol, in die zin dat dit een lichte tekortkoming betreft die wordt toegerekend aan beklaagde 2 in de hoedanigheid van [functie] van [de toetsingscommissie]. Voor het overige is de klacht ONGEGROND.

5. Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (LOWI)

Op grond van artikel 5, lid 2 van de Klachtenregeling konden klager en beklaagde binnen zes weken na ontvangst van het aanvankelijk oordeel aan het Landelijk Orgaan voor Wetenschappelijke Integriteit (LOWI) verzoeken advies hierover uit te brengen.

Het college van bestuur heeft dit besluit van het LOWI betrokken bij het definitieve oordeel over de klacht. Het LOWI heeft op 21 december 2023 een verzoekschrift ontvangen. Het LOWI heeft besloten het verzoek in behandeling te nemen en betrokkenen in de gelegenheid gesteld een verweerschrift in te dienen. Op 9 juli 2024 heeft het LOWI advies uitgebracht.

Het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit:

I. verklaart het verzoek ongegrond;

II. adviseert het Bestuur de klacht definitief ongegrond te verklaren.

6. Definitief oordeel van 1 augustus 2024 van het College van Bestuur van de Universiteit Utrecht

Definitief oordeel

van het College van Bestuur van de Universiteit Utrecht (CvB), als bedoeld in artikel 5 van de Klachtenregeling Wetenschappelijke Integriteit Universiteit Utrecht 2019, betreffende de klacht van [klager] d.d. 31 mei 2023 over een vermeende schending van de wetenschappelijke integriteit door – [beklaagde 1] en [beklaagde 2] van [de faculteit].

Advies Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (LOWI).

Het LOWI heeft op 9 juli 2024 advies aan het CvB uitgebracht over de klacht. Het advies is bijgevoegd bij dit definitief oordeel.

Overwegingen

Het CvB heeft het advies van het LOWI bestudeerd en heeft beoordeeld a. of het advies zorgvuldig tot stand is gekomen, b. op navolgbare wijze is getoetst aan de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit 2014 (hierna: NGWI) en c. of het advies van het LOWI zou moeten leiden tot aanpassing van het aanvankelijk oordeel over de klacht.

Ad a. Het CvB stelt vast dat het LOWI een zorgvuldige procedure heeft gevolgd bij de behandeling van de klacht.

Ad b. Het toetsingskader bij de beoordeling van klachten over vermeende schending van de wetenschappelijke integriteit wordt gevormd door de uitwerkingen die zijn vastgelegd in de NGWI. LOWI en CvB zijn het eens over het feit dat de NGWI niet van toepassing is op het bestuurlijk handelen van beklaagde 1. Het LOWI verschilt met het CvB van inzicht over de reikwijdte van de NGWI voor wat betreft beklaagde 2, waarbij het LOWI stelt dat het handelen van [de toetsingscommissie] geen deel uitmaakt van de onderzoekspraktijk en dus ook niet van de NGWI. Het CvB is in navolging van de CWI ervanuit gegaan dat dit wel het geval is.

Beklaagde 1

Het LOWI onderschrijft het aanvankelijk oordeel van het CvB dat het handelen van de [bestuurder] bestuurlijk handelen betreft dat niet wordt genormeerd door de NGWI. Het LOWI stelt: “Dit geldt zowel voor de beslissing van de [bestuurder] om het onderzoek onder verantwoordelijkheid van de faculteit stop te zetten en de onderzoekers te vragen hun data te vernietigen als voor de communicatie hierover die daar onlosmakelijk mee verbonden is. Het bestuurlijke handelen van de [bestuurder] valt naar het oordeel van het LOWI niet onder ‘alle activiteiten die aan de onderzoekspraktijk zijn verbonden’ zoals bedoeld in de gedragscode (vergelijk overweging 33 van het LOWI-advies). Voor zover het handelen van de [bestuurder] al een integriteitsaspect heeft, is het een andere vorm van integriteit dan wetenschappelijke integriteit.

Ad c. Het aanvankelijk oordeel van het CvB blijft ongewijzigd, i.e. dat de klacht tegen beklaagde 1 ongegrond is.

Beklaagde 2

Het aanvankelijk oordeel van het CvB luidt als volgt: “de klacht is GEGROND voor zover het betreft het onvoldoende naleven door [de toetsingscommissie] van norm 46 van de NGWI bij de eerste beoordeling van het onderzoeksprotocol, in die zin dat dit een lichte tekortkoming betreft die wordt toegerekend aan beklaagde 2 in de hoedanigheid van [functie] van [de toetsingscommissie]. Voor het overige is de klacht ONGEGROND.”

Het CvB heeft hiermee de redenering in het advies van de CWI gevolgd dat de [functie] van [de toetsingscommissie] qualitate qua aangesproken kan worden op het functioneren van deze commissie.

Het CvB heeft hiermee ook de redenering in het advies van de CWI gevolgd, pag. 4, dat [de toetsingscommissie] op meerdere aspecten steken heeft laten vallen bij de eerste beoordeling van het onderzoeksprotocol.

Bovendien stelt het CvB in haar verweer dat op basis van hoofdstuk 5 van de NGWI wel een klacht kan worden ingediend over de wijze waarop de ethische toetsing in een specifiek geval is uitgevoerd. Het LOWI stelt, afwijkend van het CvB en de CWI, dat norm 46 van de NGWI niet van toepassing is op het werk van [de toetsingscommissie], dus ook niet op het handelen van beklaagde 2 (als [functie] [van de toetsingscommissie]), gezien de fase van het onderzoeksproces waartoe deze norm behoort in de NGWI ("beoordeling en peer review" na de fases ontwerp, uitvoering en verslaglegging). De werkzaamheden van [de toetsingscommissie] zouden volgens het LOWI eerder bij de ontwerpfase horen. Tevens stelt het LOWI op basis van paragraaf 1.1.1 en 1.1.2 van de NGWI dat werkzaamheden van [de toetsingscommissie] buiten de reikwijdte van de NGWI vallen, zijnde geen onderdeel van de onderzoekspraktijk. Het LOWI onderbouwt dit als volgt: "Beslissingen van [toetsingscommissies] vallen hier naar het oordeel van het LOWI in beginsel niet onder. Dergelijke beslissingen hebben weliswaar gevolgen voor wetenschappelijk onderzoek, maar vormen zelf geen onderdeel van de onderzoekspraktijk. Het LOWI is van oordeel dat de normen uit de gedragscode te ver worden opgerekt als deze in dit geval van toepassing worden geacht op de beslissingen van de [toetsingscommissie] en de communicatie die hiermee onlosmakelijk is verbonden en waarover Klager heeft geklaagd.

" Het CvB constateert dat hier een interpretatieverschil is over de reikwijdte van de NGWI en is van mening dat de redenering van het LOWI strikt gezien correct is: de normen 46, 58 en 60 hebben inderdaad betrekking op een fase van de onderzoekspraktijk ná de fases uitvoering en verslaglegging, terwijl ethische toetsing in de ontwerpfase plaatsvindt. In die zin lijken deze specifieke normen niet bedoeld om het functioneren van een [de toetsingscommissie] te beoordelen. Wel staat het CvB evenals het LOWI op het standpunt dat - zoals reeds ook in het laatste verweer verwoord is - in een onderzoeksproces fouten kunnen worden gemaakt, maar dat dit niet betekent dat daarmee ook de wetenschappelijke integriteit is geschonden. Dit laat onverlet dat door [de toetsingscommissie] in eerste instantie onzorgvuldig gehandeld is en dat onderzoekers daar nadeel van hebben ondervonden.

Ad c. Het CvB wijzigt voor wat betreft beklaagde 2 het aanvankelijk oordeel en komt terug op de kwalificatie "lichte tekortkoming".

Definitief oordeel

Gelet op het voorgaande ziet het CvB, met inachtneming van het advies van het LOWI, aanleiding om het aanvankelijk oordeel aan te passen en komt het CvB tot het volgende definitief oordeel:

- de klacht is in zijn geheel ONGEGROND, aangezien er geen sprake is van overschrijding van normen van de NGWI en de klacht derhalve buiten de reikwijdte van de NGWI valt.